

ALTERNATIVA SUFOCĂRII ECONOMICE

Subiect de aprinse dezbateri, schimbarea mecanismelor economiei românești constituie una din cerințele de prim ordin ale momentului.

De la fetișizarea planului și a proprietății socialiste, constatăm un salt brusc în cealaltă extremă a gândirii economice românești: apologia economiei de piață și a proprietății private.

Dincolo de aceste tendințe totuși exclusiviste, există o paletă largă de opinii din confruntarea cărora se caută soluția optimă pentru scoaterea economiei țării din impas.

Domnul dr. Constantin Cojocaru, economist de marcă, a avut bunăvoința să-și prezinte ideile privitoare la procesul de privatizare în lucrarea sa „Privatizarea — de ce? cum? pentru cine?“, idei izvorite din experiența acumulată de domnia sa în calitate de director financiar al unor companii nord-americane.

Aceste idei, redată cu un har scriitoricesc incontestabil, fac ca lucrarea sus amintită să fie citită pe nerăsuflăte atât de specialiști cât și de marele public.

Cum e și firesc, lansarea unei teorii generează întotdeauna reacții pro și contra.

Cel care a parcurs lucrarea domnului dr. Constantin Cojocaru, dacă are cunoștințe elementare de economie, nu poate să nu remarce că unele probleme nu au fost tratate de către autor sub toate aspectele.

Nu voi încerca să aduc argumente în plus celor prezentate de renumitul specialist și de aceea voi trece peste criticile îndreptățite aduse programului de privatizare al guvernului. Voi căuta însă să prezint unele idei ce apar mai neclare pe motiv că nu au fost argumentate suficient în lucrarea menționată.

Pe scurt, domnul dr. Constantin Cojocaru propune o variantă de privatizare bazată pe improprietărea tuturor cetățenilor, în funcție de anii de muncă ai acestora.

Procesul de privatizare urmează să fie total, averea națională preconizându-se a trece în întregime în proprietate particulară prin intermediul titlurilor de proprietate (TDP) în valoare nominală de 1 000 lei, care nu vor putea constitui obiectul vânzării-cumpărării dar care se vor transforma în acțiuni, obligațiuni sau mijloace de producție.

Conform modelului prezentat de domnia sa, după efectuarea unor calcule, rezultă că, de exemplu, o persoană care a muncit 30 de ani va primi TDP-uri în valoare de 1,2 milioane lei.

Toate acestea sînt detaliate în capitolul III „Privatizarea de care are nevoie România“.

Pe fondul unei atmosfere pline de optimism, autorul prezintă un scenariu posibil pentru proprietarul de TDP-uri care, apropiindu-se de

vârsta pensionării se află în fața unei dileme: cum să-și plaseze mai bine „capitalul” de 2 400 000 lei cu care el și soția sa au fost impro-prietăriți, dilemă care are multe rezolvări: cumpărarea de acțiuni sau obligațiuni, înființarea unei întreprinderi particulare. Exemplul său va fi urmat de toți cei aflați în aceeași situație iar România va deveni astfel „...un pământ al tuturor oportunităților, ...însăși esența Americii, sistemul ei economic va emigra pe dealurile și șesurile din jurul Carpaților”.

Desigur, acesta este un scenariu posibil dar puțin probabil pentru imensa majoritate a oamenilor al căror simbol se vrea a fi viitorul pensionar amintit mai sus.

În realitate lucrurile stau mai degrabă invers.

Aplicând varianta propusă de domnul dr. Constantin Cojocaru vor fi impro-prietăriți nu unul, o sută sau o mie de oameni, ci poate zece milioane. În fiecare familie există cel puțin un membru care să fi muncit 25 de ani, pentru a avea dreptul la TDP-uri în valoare de cel puțin 1 milion lei.

Vom avea astfel aproape patru milioane de familii milionare, vom fi toți bogați. Însă în același timp vom fi și săraci întrucât bogăția este relativă, este o apreciere subiectivă, ea nemăsurându-se în unități monetare și neputînd exista decît alături de opusul ei, sărăcia.

Eventualul eșec al unora este pus de autor exclusiv pe seama nepriecării. De fapt nu acesta este adevăratul motiv, el rezultă din acțiunea unor legi economice și sociale obiective și din unele manifestări de ordin psihologic.

Aflindu-se în posesia unui capital substanțial, investit să zicem, în acțiuni, populația va fi tentată să acționeze în trei direcții.

Prima direcție ar fi de a vinde o anumită parte din acțiuni pentru achiziționarea unor bunuri de consum. E de presupus că acest fenomen va fi cvasigeneral ceea ce va determina o scădere în masă a cursului acțiunii și se va ajunge la situația ca avuția națională să nu mai valoreze 16 000 miliarde lei, ci, de exemplu, numai 12 000 miliarde lei rezultat care va reflecta pe de o parte costul privatizării iar pe de alta posibilitatea sau disponibilitatea reală a societății de a investi, ceea ce pune totodată la îndoială viabilitatea privatizării integrale a economiei.

A doua direcție se referă la opțiunea populației de a trăi din dividende sau dobînzii, renunțînd la a mai munci, ceea ce va duce la prăbușirea economică. Bunăoară, o persoană care deține acțiuni de un milion de lei și care primește un dividend de 5% pe an, adică 50 mii lei, va putea trăi acceptabil cu această sumă pînă în anul următor cînd va încasa un nou dividend. Se poate argumenta că va avea loc o reglare spontană însă e greu de presupus că prețul acestei reglări va fi dintre cele mai mici.

În fine, a treia direcție va fi risipa de avuție națională, ca urmare a investițiilor neraționale determinate de conștiința unui capital primit gratuit, căzut „ca din cer” și de inexistența simțului proprietății.

Față de cele prezentate mai sus și fără pretenția de a oferi o alternativă celor propuse de domnul dr. Constantin Cojocaru, probabil

că mai nimerit ar fi, pentru a evita o eventuală sufocare a economiei, ca procesul să se facă gradat, în prima etapă urmînd a se privatiza integral unitățile falimentare prin vînzarea lor la licitație și unitățile industriei ușoare și servicii prin emiterea de TDP-uri, în timp ce restul vor rămîne în mîna statului pînă în etapa a doua, după care aceștia își va menține controlul doar asupra sectoarelor-cheie ale economiei.

Anumite îndoieli apar și în ceea ce privește soarta cooperativelor.

Adept al împrumietării totale, autorul propune în articolele 1 și 3 ale proiectului său de lege ca proprietatea cooperatistă să fie supusă aceleiași metodologii de privatizare ca și cea de stat. Pentru a fi concis voi spune doar că statul nu are sau nu trebuie să aibă dreptul de a dispune de soarta unor valori ce se află în stăpînirea unui număr determinat de persoane astfel ca prin legi sau măsuri administrative să lezeze dreptul de proprietate al acestora.

În încheiere mai trebuie lămurit un ultim aspect.

Unul din avantajele pe care domnul dr. Constantin Cojocaru consideră că îl prezintă varianta d-sale de privatizare este „eliminarea din procesul de împrumietare... a posesorilor de bani murdari (privilegiații, hoții, bișnițarii vechi și noi)”. Ceea ce se uită este faptul că banii sînt bani și își păstrează funcțiile indiferent dacă sînt murdari sau nu. Nu le va fi greu celor necinstiți să facă să le circule capitalul și să prospere chiar dacă dreptul lor de a cumpăra acțiuni se va manifesta mai tîrziu. O afacere poate fi pusă pe roate nu numai cu TDP-uri ci și cu bani. În același timp, o mare parte a acestor posesori au lucrat la stat un anumit număr de ani avînd dreptul de a fi împrumietăriți. Singura soluție viabilă dar și costisitoare pentru înlăturarea celor îmbogății ilegal o constituie reforma monetară.

Pe marginea cărții domnului dr. Constantin Cojocaru pot fi făcute, desigur, comentarii mai ample decît lucrarea însăși, ceea ce denotă interesul stîrnit de acesta tocmai prin subiectul abordat și prin modul direct în care au fost prezentate ideile.

Ceea ce am dorit a fost numai să aduc în discuție unele scăpări inerente unei lucrări ce tratează un subiect actual și absolut inexistent pînă mai ieri în confruntările de idei ale specialiștilor noștri.

BOGDAN IATAN